

U 29/2026 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av beslut (EU) 2015/1814 i syfte att upphöra med annullering av utsläppsrätter i reserven för marknadsstabilitet

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen kommissionens förslag av den 1 april 2026 till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av beslut (EU) 2015/1814 i syfte att upphöra med annullering av utsläppsrätter i reserven för marknadsstabilitet samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 13 maj 2026

Miljö- och klimatminister Sari Multala

Konsultativ tjänsteman Laura Aho

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS BESLUT OM ÄNDRING AV BESLUT (EU) 2015/1814 I SYFTE ATT UPPHÖRA MED ANNULLERING AV UTSLÄPPSRÄTTER I RESERVEN FÖR MARKNADSSTABILITET**1 Bakgrund**

Kommissionen lade den 1 april 2026 fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av beslut (EU) 2015/1814 (*nedan beslutet om reserven för marknadsstabilitet*) i syfte att upphöra med annullering av utsläppsrätter i reserven för marknadsstabilitet (COM(2026) 153 final). Enligt beslutet om reserven för marknadsstabilitet ska kommissionen kontinuerligt övervaka och utvärdera hur reserven fungerar som en del av EU:s utsläppshandelssystem samt vid behov ge ett förslag till ändring av den. Enligt kommissionen grundar sig det lagstiftningsförslag som nu lämnats på de slutsatser som kommissionen dragit om översynen av hur reserven för marknadsstabilitet fungerar för att säkerställa att EU:s utsläppshandelssystem fungerar korrekt.

Reserven för marknadsstabilitet inrättades som en del av utsläppshandelssystemet bland annat för att hantera överutbudet av utsläppsrätter som följde på finanskrisen 2008 och den har varit en del av EU:s allmänna utsläppshandelssystem¹ sedan 2019. När det gäller EU:s allmänna utsläppshandel säkerställer reserven för marknadsstabilitet stabiliteten i utsläppshandelssystemet på så sätt att när det totala antalet utsläppsrätter i omlopp ligger utanför de fastställda tröskelvärdena överförs utsläppsrätter avsedda för auktionering från marknaden till reserven, eller från reserven tillbaka till marknaden. Dessutom annulleras årligen den del av utsläppsrätterna i reserven som överskrider ett visst gränsvärde.

Förslaget är dessutom en del av de åtgärdsförslag som Europeiska rådet uppmanade kommissionen att lägga fram för att ingripa i energipriserna när rådet sammanträdde i mars 2026.

2 Förslagets syfte

Förslagets syftet är att samla utsläppsrätter för EU:s allmänna utsläppshandel i reserven för marknadsstabilitet så att utsläppsrätter kan frigöras från reserven till utsläppsrättsmarknaden vid behov, i enlighet med reglerna för reservens funktion, när tillgången till utsläppsrätter blir knappare under senare delen av 2030-talet. Enligt kommissionen stärker ändringen reserven för marknadsstabilitet och gör det möjligt att frigöra utsläppsrätter från reserven för att balansera marknaden under det kommande decenniet. Kommissionen konstaterar att den genom den föreslagna riktade ändringen försöker främja en ändamålsenlig, smidig och effektiv verksamhet i utsläppshandelssystemet.

¹EU:s allmänna utsläppshandel omfattar stora industri- och energiproduktionsanläggningar (så kallade fasta anläggningar), flygtrafik inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samt stora fartyg som transporterar passagerare eller kommersiell frakt

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

Kommissionen föreslår en ändring av beslutet om reserven för marknadsstabilitet, enligt vilken de utsläppsrätter i EU:s allmänna utsläppshandel som placeras i reserven förblir i kraft och inte annulleras. Ändringen föreslås träda i kraft från och med författningens ikraftträdande.

Enligt den gällande regleringen har antalet utsläppsrätter i reserven för marknadsstabilitet i EU:s allmänna utsläppshandel begränsats till 400 miljoner utsläppsrätter sedan 2024. De överskjutande utsläppsrätterna annulleras den 1 januari varje år på basis av ett beslut om antalet utsläppsrätter som ska placeras i eller tas ut från reserven för marknadsstabilitet. Åren 2024 och 2025 överfördes 267 respektive 275 miljoner utsläppsrätter från utsläppsrättsmarknaden till reserven för marknadsstabilitet.

Enligt kommissionen har bestämmelsen om annullering av utsläppsrätter, som infördes för att avlägsna ett för stort överskott av utsläppsrätter från marknaden, fyllt sin uppgift och balansen mellan efterfrågan på och utbudet av utsläppsrätter har återställts i systemet för utsläppsrätter. Kommissionen anser därför att bestämmelsen om annullering skulle kunna upphöra att gälla. Mellan 2019 och ingången av 2025 annullerades sammanlagt 3,2 miljarder utsläppsrätter i reserven.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen

Rättslig grund

Den rättsliga grunden för fördraget är artikel 192.1 (miljö) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Enligt den rättsliga grunden behandlar rådet och Europaparlamentet förslaget i vanlig lagstiftningsordning. Rådet fattar sina beslut med kvalificerad majoritet.

Målet för EU:s åtgärder och reglering som gäller miljön är bl.a. att bekämpa klimatförändringen. EU:s utsläppshandelssystem bidrar till en effektiv bekämpning av klimatförändringen och reserven för marknadsstabilitet utgör en del av systemet för att stabilisera marknaden för utsläppsrätter.

Statsrådet anser att den rättsliga grunden för förslaget är korrekt.

Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Kommissionen motiverar tillämpningen av subsidiaritetsprincipen med att målen för EU:s utsläppshandelssystem inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås genom enskilda medlemsstaters åtgärder. Reservet för marknadsstabilitet säkerställer stabiliteten i EU:s utsläppshandelssystem och dess mål kan inte uppnås i tillräcklig utsträckning genom enskilda medlemsstaters åtgärder.

Beslutet om reserven för marknadsstabilitet är en gällande EU-rättsakt som syftar till att bekämpa klimatförändringen. Ändring av ett gällande beslut på EU-nivå förutsätter åtgärder på EU-nivå.

Enligt kommissionen är förslaget förenligt med proportionalitetsprincipen, eftersom det inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå EU:s mål att minska växthusgasutsläppen fram till 2030 på ett kostnadseffektivt sätt och för att säkerställa att marknaden för utsläppsrätter fungerar korrekt i enlighet med EU:s utsläppshandelsdirektiv.

Statsrådet anser att förslaget är förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

5 Förslagets konsekvenser

Kommissionen har inte utarbetat någon konsekvensbedömning av förslaget, men konstaterar att den har utnyttjat det arbete som utförs vid kommissionen för att bereda det förslag som ska läggas fram i juli 2026 om en översyn av EU:s allmänna utsläppshandel och av reserven för marknadsstabilitet för tiden efter 2030. Enligt kommissionen är bakgrunden till förslaget dessutom den övervakning och utvärdering som kommissionen gör av hur reserven för marknadsstabilitet fungerar som en del av EU:s utsläppshandelssystem.

Det nu framlagda ändringsförslaget påverkar inte de allmänna verksamhetsprinciperna för reserven för marknadsstabilitet.

I samband med behandlingen av förslaget har kommissionen betonat att ju tidigare den föreslagna ändringen träder i kraft, desto färre utsläppsrätter annulleras i reserven för marknadsstabilitet.

5.1 Konsekvenser för lagstiftningen

Enligt artikel 288 i EUF-fördraget är beslutet på samma sätt som en förordning en direkt tillämplig rättsakt och det aktuella beslutet är allmänt förpliktande.

Kommissionens förslag föranleder inte något behov av att ändra den nationella lagstiftningen.

5.2 Ekonomiska konsekvenser

Enligt kommissionen kan ett större antal utsläppsrätter i reserven främja målet för reserven för marknadsstabilitet att säkerställa marknadens stabilitet och motståndskraft mot störningar på lång sikt och på så sätt förhindra att priset på utsläppsrätten stiger under den senare hälften av 2030-talet.

De direkta ekonomiska konsekvenserna av kommissionens förslag för staten kan bedömas genom en granskning av eventuella konsekvenser för inflödet av auktionsintäkter. Bedömningen av auktionsintäkterna är dock förknippad med stor osäkerhet och det är inte möjligt att beakta alla faktorer som påverkar priset på utsläppsrätter och auktionsintäkterna.

Enligt miljöministeriets tjänstemannabedömning har den föreslagna placeringen av utsläppsrätter i reserven för marknadsstabilitet inte någon betydande inverkan på priset på utsläppsrätter eller på auktionsintäkterna på kort sikt, eftersom förslaget inte ändrar de gränsvärden enligt vilka utsläppsrätter som ska auktioneras ut överförs från marknaden till reserven eller från reserven tillbaka till marknaden. Marknadspriset på utsläppsrätter ändrades inte heller nämnvärt efter att kommissionen offentliggjorde sitt förslag.

Enligt kommissionens bedömning påverkar förslaget särskilt situationen på 2030-talet, då det blir brist på utsläppsrätter som är i omlopp på utsläppsrättsmarknaden. Den föreslagna ändringen ökar sannolikt volymen utsläppsrätter som ska auktioneras ut jämfört med en situation där förslaget inte godkänns. I detta skede kan man inte exakt bedöma ändringens effekt på auktionsintäkterna, eftersom utöver volymen utsläppsrätter som ska auktioneras ut påverkas intäkterna också av priset på utsläppsrätter, vilket är förenat med flera osäkerhetsfaktorer och vars ökning man delvis strävar efter att motverka genom ändringen.

5.3 Miljökonsekvenser

På kort sikt bedöms förslaget inte ha några betydande utsläppsökande effekter på EU-nivå, eftersom inga betydande förändringar förväntas i efterfrågan på utsläppsrätter och förslaget inte ändrar de gränsvärden enligt vilka utsläppsrätter som ska auktioneras ut överförs från marknaden till reserven eller från reserven tillbaka till marknaden.

När man granskar den eventuella situationen på 2030-talet som kommissionen beskriver kan man enligt miljöministeriet bedöma att ändringen kan öka de kumulativa utsläppen, eftersom den ökar volymen utsläppsrätter i omlopp jämfört med en situation där förändringen inte genomförs nu. Dessutom kan ändringen försämra utsläppshandelns styreffekt om den i enlighet med kommissionens mål dämpar ökningen av priset på utsläppsrätter på 2030-talet, då det förutspås att det kommer att uppstå brist på utsläppsrätter i EU:s utsläppshandelssystem. Samtidigt är det viktigt att beakta att de utsläppsrätter som placeras i reserven för marknadsstabilitet inom EU:s allmänna utsläppshandel härrör från utsläppshandelns utsläppstak och att placeringen av utsläppsrätterna i reserven för marknadsstabilitet därmed senarelägger utsläppen, men den högsta utsläppsmängden som fastställts för EU:s utsläppshandel ökar inte.

6 Förslagets förhållande till grundlagen samt grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter

Enligt kommissionen respekterar förslaget de grundläggande rättigheterna och beaktar principerna i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Förslaget främjar särskilt målen för en hög nivå på miljöskyddet i enlighet med principen om hållbar utveckling i artikel 37 i stadgan om de grundläggande rättigheterna.

Statsrådet anser att förslaget inte står i strid med Finlands grundlag eller de konventioner om grundläggande och mänskliga rättigheter som är bindande för Finland.

7 Ålands behörighet

Landskapet Åland ansvarar för genomförandet av Europeiska unionens rättsakter till den del ärendet omfattas av dess behörighet.

Enligt 18 § 10 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör miljövärd till landskapets behörighet. Förslaget anses därmed omfattas av landskapets behörighet.

8 Behandling av förslaget i Europeiska unionens organ och de övriga medlemsstaternas ståndpunkter

Rådet har inlett behandlingen av förslaget i rådets miljöarbetsgrupp, för vilken kommissionen presenterade förslaget den 16 april 2026. Det finns för närvarande ingen information om de övriga medlemsstaternas ståndpunkter.

Europaparlamentet har ännu inte valt det utskott som ska ansvara för rapporteringen och huvudbehandlingen av förslaget.

9 Den nationella behandlingen av förslaget

Statsrådets U-skrivelse har utarbetats vid miljöministeriet i samarbete med arbets- och näringsministeriet.

Utkastet till U-skrivelse behandlades i ett skriftligt förfarande i miljösektionen (EU23) och sektionen för energi och Euratom (EU21) den 22–24 april 2026.

Skriftligt förfarande i EU-ministerutskottet den 4–5 maj 2026.

10 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet anser att prisstyrningen via det EU-omfattande utsläppshandelssystemet är ett viktigt medel för att minska utsläppen i syfte att uppnå klimatmålen.

Statsrådet anser att kommissionens förslag är ett godtagbart medel i strävan efter att stabilisera verksamheten på EU:s marknad för utsläppsrätter på lång sikt. Statsrådet kan godkänna att beslutet om reserven för marknadsstabilitet ändras förutsatt att detta inte ändrar eller äventyrar de centrala verksamhetsprinciperna för reserven för marknadsstabilitet eller för marknaden för EU:s allmänna utsläppshandel.